

КРУГЛИЙ СТІЛ ІЗ НАГОДИ 150-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

31 жовтня 2016 р. в Київському інституті Національного університету «Одеська юридична академія» в м. Києві відбувся круглий стіл, присвячений 150-річчю від дня народження Михайла Грушевського.

У круглому столі взяли участь викладачі та студенти Київського інституту та Інституту інтелектуальної власності НУ «ОЮА» в м. Києві.

Проблеми, які порушував Михайло Грушевський у своїх наукових дослідженнях, зокрема шляхи розвитку власної держави, залишаються актуальними і сьогодні. Внесок Михайла Грушевського в історію України, розбудову її державності, розробку концепції самостійної держави, відстоювання її інтересів і сьогодні вражає.

З вітальним словом до учасників круглого столу звернулася доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри загальної теоретичної юриспруденції, конституційного та адміністративного права **А.Р. Крусян**, яка зазначила, що М.С. Грушевський – найвидатніший історик, вчений, громадський діяч, інтелектуал зі світовим ім'ям, який все своє життя вів боротьбу за державність України і ґрунтовно робив свою роботу – писав історію і водночас творив її, обіймаючи найвищі державні посади. Важливим етапом його кар'єри як державного діяча була робота у Центральній Раді, протягом існування якої він був її незмінним головою. 29 квітня 1918 р. Центральна рада обрала Михайла Грушевського Президентом Української Народної Республіки, започаткувавши інститут президентства у нашій країні.

М.С. Грушевський – автор понад двох тисяч наукових праць: «Історія України – Русі», «Нарис історії українського народу», «Ілюстрована історія України», «Початки громадянства», «Історія української літератури» та ін. І сьогодні ці праці не втрачають своєї актуальності.

Провідником у майбуття незалежної та суверенної України можна назвати наукову й політичну діяльність Михайла Грушевського – великого сина українського народу.

Кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної теоретичної юриспруденції, конституційного та адміністративного права **Г.І. Трофанчук**, звертаючись до учасників круглого столу, звернув увагу на те, що творчий доробок М. Грушевського становить понад 2 тисяч книг і статей, присвячених різним аспектам історії України.

Разом із В. Винниченком М. Грушевський започаткував новий період у становленні вчень про державу і право в Україні. У своїй творчості, політичній і громадській діяльності він синтезував передові погляди на державу, даючи їм наукове обґрунтування. А головне – здійснив спробу практичного втілення ідеї самостійної української державності у життя, категорично відкидаючи зазіхання Московії – Росії на спадок Київської Русі, правонаступником якої є виключно український народ. З огляду на це український народ не повинен принижено «благати» визнати з ним право на власну державність, а з повним правом має вимагати відновлення багатовікової державницької традиції.

Тут чітко видно: М. Грушевський – вчений поступається місцем М. Грушевському – політику.

Висвітлюючи державно-правові погляди М. Грушевського, **А. Гарбар**, студентка І курсу наголосила, що він був упевнений, що нова Україна має бути демократичною республікою, в якій були б гарантовані всі права і свободи, забезпечено принцип рівності для всіх людей. Однак вирішити цю проблему діячам Центральної Ради не вдалося. Проте уроки поразки не перекреслюють правильності державно-правової реформи М. Грушевського, його підходів до створення громадянського суспільства й правової демократичної

і соціальної держави, пріоритету основних прав людини, національної рівноправності.

Про ідею самостійної незалежної України в поглядах Михайла Грушевського розповіла **А. Кравець**, студентка 1 курсу. Вона звернула увагу на те, що майже у всіх своїх працях, розмірковуючи про майбутнє України, М. Грушевський обґрунтовує ідею про те, що Україна повинна бути незалежною і самостійною, хоча б спочатку з рисами автономії в складі Російської федеративної республіки. М. Грушевський виокремлює основні принципи такої автономії. Серед них: 1) свобода користуватися рідною мовою, друкованим словом, мирно обговорювати будь-які питання; 2) рівність всіх людей незалежно від станової приналежності.

Студентка 1 курсу **Є. Гресько** у своєму виступі наголосила, що Михайло Грушевський відомий не лише як учений-історик зі світовим іменем, а й як суспільно-політичний та державний діяч, який збагатив науково-духовну скарбницю України безсмертними творами про шляхи побудови вільної, незалежної України. Концепція держави М. Грушевського ґрунтується на основоположному принципі національної незалежності українського народу як суверена своєї держави, побудованої на засадах демократичних прав і свобод людини, громадянина, народу. У пошуках найкращої форми втілення, реалізації і вияву державотворчих засад, учений доходить до визнання автономно-федеративного устрою держави.

Аналізуючи суспільно-політичні погляди М. Грушевського, студентка 1 курсу **М. Борисевич** відзначила, що головним напрямом досліджень науковця була проблема національного самовизначення. Це поняття він сформулював чітко: цілковита самостійність і незалежність є послідовним, логічним завершенням запитів національного розвитку й самовизначення будь-якої народності, що займає певну територію й має достатні нахили та енергію розвитку.

У своєму виступі **Н. Петраш**, студентка 1 курсу, наголосила, що відродження України та її державності вимагає пильної уваги до визначення ролі особистості в історії. Адже історія – це не лише факти, події, явища, а насамперед люди, які жили і творили в певну епоху. Історичні суперечності показують складність і неоднозначність людської натури, її сприйняття сучасниками і нащадками. Без ознайомлення із видатними особистостями знання історії не може бути повним, бо кожна з них – це не лише конкретна людина, а й виразник інтересів певної соціальної групи.

У своєму виступі **О. Лопата**, студент 1 курсу, звернув увагу на те, що в радянські часи Михайла Грушевського, якщо і згадували, то неодмінно з негативними ярликами. Його наукова, культурницька, педагогічна, громадська та політична діяльність неодмінно подавалися у викривленому віддзеркаленні. Протягом десятиліть геніального вченого і відомого політичного діяча неодмінно зображували буржуазним раціоналістом (хоч він був соціалістом-революціонером), ідеологом і натхненником української контрреволюції (хоч насправді він був одним із вождів української революції та федералістом), ворогом Радянської влади (хоч він виступав за найширше, але рівноправне співробітництво з нею), агентом австро-німецького імперіалізму (хоч він був його непримиренним ворогом), заклітим ворогом українського народу (хоч він завжди залишався його вірним сином), фальсифікатором історії України (хоч нічого глибшого і достовірнішого за його історичні дослідження на цій царині ми досі не маємо).

Можна погоджуватися чи не погоджуватися із ученим, шукати в його поглядах помилки чи недоречності, але незаперечним є його внесок у розвиток української держави і права. Варто звернутися до праць Михайла Грушевського зараз, коли ми намагаємося побудувати незалежну демократичну правову Українську державу.

Аналізуючи наукову спадщину Михайла Грушевського, **В. Вергунова**, студентка 2 курсу, нагадала про те, що М. Грушевський є автором понад двох тисяч праць, талановитим професором-педагогом, видатним істориком, дослідником літератури та інших видів мистецтва, письменником, перекладачем, етнографом, соціологом, публіцистом, лідером впливових в Україні демократичних партій і першим Президентом Української Республіки, керівником відомого Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові, Українського наукового товариства в Києві та «Літературно-наукового вісника», газет, журналів, одним із фундаторів Української Академії наук, автором десятитомної «Історії України-Руси» та історії запорізького козацтва. Михайло Грушевський на ниві освіти, науки, культури, громадсько-державної діяльності дістав не лише загальнонаціональне, а й міжнародне визнання.

Розповідаючи про особливості конституційного процесу на початку ХХ ст., **Н. Солонинка**, студентка 2 курсу, зазначила, що одним із головних авторів Конституції Української Народної Республіки, що була опрацьована спеціальною комісією та прийнята Українською Центральною Радою на її останній сесії 29 квітня 1918 р., був професор М. Грушевський. Історичні обставини зумовили її спрямованість як документа перехідного періоду, але, безперечно, це була демократична за своїм змістом конституція. Україна проголошувалася «державою суверенною, самостійною і ні від кого незалежною»

(ст. 1). Зазначалося, що суверенне право належить народові України, тобто громадянам УНР усім разом.

Конституція УНР не була реалізована, проте вона має велике історико-правове значення. Вона увібрала в себе провідні ідеї української та світової правової думки, ставши першою Конституцією незалежної і суверенної України. Встановивши народовладдя через законодавчий орган і проголосивши парламентську республіку з демократичними органами влади (три гілки) і управління, Конституція надала Українській державі ознак правової. У порівнянні із положеннями нинішньої Конституції України Конституція 1918 року також проголошувала територію УНР неподільною та цілісною. Як важливий етап українського конституціоналізму, дана конституція була покладена в основу майбутньої української законодавчої діяльності.

Є підстави резюмувати, що саме такого звучання набуває сьогодні святкування 150-річчя Михайла Грушевського, адже з багаторічного небуття повертаються не лише його ім'я і творчість, а й безцінний історичний досвід, не брати до уваги який ми просто не маємо права. Ідеї та діяльність Михайла Грушевського відтворюють цілу епоху в інтелектуальному, науковому, національно-культурному і державному розвитку нової України. У переломний період у житті української нації, в період відновлення державності відчувається потреба призадуматися і наново оцінити творчу спадщину і діяльність Михайла Грушевського як засновника Української держави.

Л. Чулінда,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
конституційного та адміністративного права
Київського інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

